

Tal av inrikesminister Mikael Damberg vid Folk och Försvars rikskonferens 2021

Publicerad 12 januari 2021

Den 12 januari 2021.

Det talade ordet gäller.

Ers Majestät,

Ers Kungliga Högheter,

Ärade tittare,

För exakt ett år sedan deltog jag på Folk och Försvars rikskonferens på plats i Sälen. Då talade jag om utvecklingen av det civila försvaret, att det befinner sig i en intensiv fas och jag beskrev hur återtagandet av det civila försvaret kommer att kräva både förnyade analyser och överväganden eftersom verkligheten och världen har förändrats.

Jag var också tydlig med att det kommer krävas stora investeringar för att utvecklingen av det civila försvaret ska komma vidare.

Därför är jag stolt över att regeringspartierna efter en överenskommelse med Centerpartiet och Liberalerna, i september förra året levererade den största satsningen på civilt försvar i modern tid.

Tillsammans med de medel som tillfördes 2018 innebär satsningen att civilt försvar sammanlagt förstärks med 4,2 miljarder kronor till och med 2025.

Vi har nu en finansierad totalförsvarsproposition som pekar ut inriktningen för den kommande försvarsbeslutsperioden.

Under den kommande försvarsbeslutsperioden är det särskilt viktigt att arbetet med att stärka motståndskraften i de viktigaste samhällsfunktionerna vidareutvecklas och fördjupas. Låt mig ge några exempel på vilka dessa områden är.

Oavsett om det handlar om fredstida kriser eller krig måste hälso- och sjukvården fungera. Därför är hälso- och sjukvården också det sakområde inom det civila försvaret som tillförs mest pengar under den kommande försvarsbeslutsperioden.

Satsningarna inom området kommer på sikt att bland annat innebära en stärkt förmåga att snabbt kunna öka antalet vårdplatser och ha en större lagerhållning av både läkemedel och sjukvårdsmateriel.

Energiförsörjningen behöver vara robust – i vardagen, under fredstida kriser och vid höjd beredskap och ytterst vid krig. Vi är också mer beroende av att elektroniska kommunikationer fungerar och är stabila.

En tryggare livsmedelsförsörjning och säkrare dricksvattenleverans är också förmågor som stärker vårt samhälle. Transporter måste alltid fungera, annars uppstår det snabbt bristsituationer, och stora delar av vårt samhälle stannar upp.

Finansiella tjänster, som till exempel pensionsutbetalningar, behöver upprätthållas och detta är beroende av en fungerande energiförsörjning och stabila elektroniska kommunikationer.

Alla dessa områden är exempel där regeringens satsningar inom civilt försvar ska bidra till bättre beredskap och starkare motståndskraft.

Satsningen innehåller också finansiering av det nationella cybersäkerhetscentret som inrättades i slutet av förra året. Cybersäkerhetscentret kommer att ge konkret effekt på Sveriges förmåga att förebygga, upptäcka och hantera antagonistiska hot mot vårt land.

Dessutom ska en ny myndighet för psykologiskt försvar inrättas 2022.

När vi samlades på Folk och försvars rikskonferens i januari förra året visste vi inte att vi stod inför en gigantisk kris i form av en global pandemi.

Konsekvenserna av coronaviruset är mycket allvarliga. Människors liv är hotade och tusentals människor har dött i vårt land. Sjukvården och äldreomsorgen är fortsatt hårt påfrestad. Många riskerar att förlora sitt arbete och sin försörjning.

Samhället har behövt ställa om och vi har alla tvingats ändra våra beteenden och göra uppoffringar av olika slag. Det vi har känt är att vår vardag har förändrats, ställts in eller skjutits upp.

Samtidigt som vi hanterar den här allvarliga situationen vi befinner oss i måste vi också förbereda oss på nästa krissituation som kan drabba vårt land. I dagarna, bara just nu, pågår en situation i delar

av landet där SMHI för första gången på över tio år har klass 3-varnat för stora mängder snö.

Det här är exempel på kriser, väderfenomen och andra händelser i vårt samhälle som tvingar oss människor att ställa om, att företag agerar annorlunda, att myndigheter och kommuner agerar. Det är det här vi måste ha förmåga att hantera; olika former av kriser parallella och inte bara planera för den kris som senast uppstod.

Det är också därför försvarspropositionen har en bred ansats för att kunna möta den breda och komplexa hotbild vi står inför.

Coronapandemin har blottlagt brister i vårt samhälle och visat på behovet av en robust krisberedskap och ett motståndskraftigt civilt försvar. Inte minst har den visat på behovet av en stark försörjningsberedskap.

Men pandemin har också visat att frivilligorganisationer och näringslivet har varit på tårna för att hantera den bristsituation som har uppstått under pandemin.

Vi har sett flera initiativ där frivilligorganisationer har bidragit med ideella krafter för att underlätta för människor i vårt land. Företag har ställt om sin verksamhet och tillverkat det som behövs mest – som exempelvis munskydd, visir och handsprit. Men även gjort stora insatser i testverksamheten eller i den stora vaccinationssatsningen som sker globalt.

Näringslivet har visat ett stort samhällsengagemang under covid-19 pandemin och det är tydligt att det finns en solidaritet och en förmåga att hjälpa till när det verkligen behövs.

Jag vill redan nu inleda en tätare dialog med näringslivet och kommer därför i morgon att genomföra ett rundabordssamtal med

ett antal företag och branschorganisationer för att få deras perspektiv på hur näringslivet kan involveras mer i försörjningsberedskapen.

Jag menar att det är helt centralt att ta tillvara på näringslivet engagemang och förmåga i den fortsatta utvecklingen av det civila försvaret.

För att ytterligare utveckla försörjningsberedskapen gav regeringen i somras FOI [Totalförsvarets forskningsinstitut] i uppdrag att analysera vissa övergripande frågor avseende nationell försörjningsberedskap.

Det kunskapsunderlag som FOI redovisade till regeringen kommer att utgöra ett viktigt underlag för den utredning som regeringen avser att tillsätta under våren

Den kommande utredningen kommer att titta på frågor om vad en nationell samordnad försörjningsberedskap ska omfatta och hur den bör organiseras och finansieras.

Regeringen kommer dessutom under försvarsbeslutsperioden att inrätta ett tvärsektorieellt näringslivsråd där näringslivet och branschorganisationer ska delta i utvecklingen av svensk försörjningsberedskap. Det här är ett sätt för regeringen att få med näringslivets perspektiv i utvecklingen av det civila försvaret.

Säkerhet är något vi bygger tillsammans – inom Sverige men också i samarbete med andra länder. Som ni alla vet har Sverige och Finland en lång tradition av att samarbeta inom det militära området. Mycket har också hänt på senare år på det här området.

Nu vill jag avslöja att vi också för samtal om att fördjupa samarbetet med Finland även inom civilt försvar och krisberedskapen.

Därför kommer jag i närtid att träffa min finska ministerkollega och underteckna en avsiktsförklaring med ambition att steg för steg fördjupa samarbetet med Finland även inom det här området.

Det finns också andra initiativ på det här området. Hanaholmens kulturcentrum för Sverige och Finland har tagit initiativ till fördjupat samarbete kring civil krisberedskap och krishantering.

Inom det nordiska krisberedskapssamarbetet Haga har vi på det senaste ministermötet i december pekat på vikten av att fördjupa vårt samarbete och att beredskapsmyndigheterna fördjupar samarbetet i frågan om värdlandsstöd, det vill säga att ta bort gränshinder som försvårar stöd mellan de nordiska länderna vid kris.

Vi har sedan länge ett gott samarbete med våra nordiska grannar när det gäller polis och brottsbekämpning. Men vi och våra grannländer ser behovet av att stärka även detta ytterligare.

Sverige och Finland har förhandlat ett bilateralt polissamarbetsavtal och vi hoppas kunna avsluta förhandlingarna inom en snar framtid. Avtalet kommer att kunna förenkla polisens vardagliga arbete i gränstrakterna mellan Sverige och Finland.

Avslutningsvis, Sverige ska vara rustat för att kunna hantera många olika sorters hot. Totalförsvaret ska utformas för att kunna möta ett väpnat angrepp. Det är den hotbilden som är dimensionerande för hur vi utformar det civila försvaret.

Samtidigt måste vi också ha förmågan och planeringen för att kunna hantera en breddad hotbild från främmande makt som är aktuell i alla konfliktnivåer. Så kallade hybrida hot som riktas mot Sverige redan i dag.

Med de här breda satsningar vi gör bedömer vi att förmågan att försvara oss mot denna bredare hotbild kommer att öka.

Vi har ett omfattande arbete framför oss. Det civila försvaret innefattar hela samhället och återuppbyggandet behöver ske målinriktat över tid.

Under den kommande försvarsbeslutsperioden får ansvariga aktörer stora resurstillskott och nu kommer det tas konkreta steg framåt i arbetet.

Nu går vi in i nästa fas – vi kommer att ta emot viktiga utredningar framöver. Jag tänker särskilt på utredningen om civilt försvar, som hanterar frågor om tydligare ansvars- och ledningsförhållanden och en stärkt samordning inom civilt försvar.

Vi kommer också att tillsätta nya utredningar för att komma framåt i flera viktiga frågor – skyddet av civilbefolkningen, systemet för att varna allmänheten samt hur en nationell försörjningsberedskap bör organiseras är utredningar som vi planerar inleda under början av 2021. Regeringen konstaterar också i totalförsvarspropositionen att det behöver göras en översyn av personalförsörjningen inom det civila försvaret.

Återuppbyggandet av det civila försvaret kommer inte ske över en natt. Men med den här historiskt stora satsningen tar vi ytterligare steg i arbetet med att bygga ett starkare totalförsvar och därmed också ett starkare samhälle och ett tryggare Sverige.

Tack!